

Adeodatas Tauragis–Benjaminas Brittenas: laiškai ir tyrinėjimai*

Edvardas ŠUMILA

Rūta STANEVIČIŪTĖ

Lietuvos muzikos ir teatro
akademija

ANOTACIJA. Publikacijoje pateikiama neskelbta lietuvių muzikologo Adeodato Tauragio (1936–2004) korespondencija su britų kompozitoriumi Benjaminu Britteno (1913–1976), jo kūrybos propaguotojais ir kitais susijusiais asmenimis, parengta remiantis Britteno-Pearso fondo archyvu (Jungtinė Karalystė) ir Adeodato Tauragio archyvu. Retas Sovietų Lietuvos ir užsienio muzikų bendradarbiavimo epizodas šaltojo karo metais atspindi kultūrinio laisvėjimo procesus. A. Tauragio ir B. Britteno ryšiai užsimezgė XX a. 7-ojo dešimtmečio pradžioje, kai lietuvių muzikologas susidomėjo britų kompozitoriaus kūryba. Aptariamu laikotarpiu A. Tauragis pradėjo rengti straipsnius apie modernią užsienio muziką, publikavo pirmąją Sovietų Sąjungoje knygą apie žymiausio XX a. britų kompozitoriaus B. Britteno kūrybą (išleista 1965 m. Maskvoje rusų kalba), prisidėjo prie šio kompozitoriaus muzikos populiarinimo Lietuvoje.

REIKŠMINIAI

ŽODŽIAI:

XX a. muzika,
Benjamin Britten,
Adeodatas Tauragis,
korespondencija.

Šioje publikacijoje pirmą kartą skelbiama muzikologo Adeodato Tauragio (1936–2004) korespondencija, susijusi su britų kompozitoriaus Benjamin Britteno (1913–1976) kūrybos tyrinėjimais. A. Tauragis buvo vienas labiausiai savo profesijai atsidavusių XX a. antrosios pusės lietuvių muzikologų, gilinęsis į šiuolaikinę lietuvių ir užsienio muziką, kuria susidomėjo dar studijų metais. Kaip yra rašęs jo ilgametis kolega Jonas Bruveris, A. Tauragis buvo iniciatyvus ir veiklus studentas, kurį laiką buvo Lietuvos TSR valstybinės konservatorijos Studentų mokslo draugijos pirmininkas, o paskutiniiais studijų metais (1958–1959) dirbo savaitraščio *Literatūra ir menas* muzikos redaktoriumi (Bruveris 2004). 1959–1962 m. jis studijavo Maskvos Piotro Čaikovskio konservatorijos aspirantūroje pas Romaną Gruberį ir čia susidomėjo vieno iš ryškiausių tuo metu britų kompozitoriaus B. Britteno muzika.

* Publikacija parengta Edvardui Šumilai vykdant tyrimą „Muzikologo Adeodato Tauragio (1936–2004) rankraštinio palikimo ir korespondencijos studijos“. Tyrimo vadovė doc. dr. Rūta Stanevičiūtė-Kelmickienė. Dėkojame už Lietuvos mokslo tarybos projekto „Studentų mokslinės veiklos skatinimas“ (VP1-3.1-ŠMM-01-V-02-003) paramą. Projektas yra finansuojamas pagal Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 3 prioritetą „Tyrėjų gebėjimų stiprinimas“ iš Europos socialinio fondo ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų.

Šie metai sutapo su tuometiniais politiniais pokyčiais: 6-asis ir 7-asis dešimtmečiai dažnai įvardijami kaip atsilimo laikotarpis Sovietų Sąjungoje, tačiau užsienio politikoje tai bene įtemptiausi šaltojo karo epizodai (Rossinsky, Vorontsova 2013: 167). Tuometinis Sovietų Sąjungos komunistų partijos generalinis sekretorius Nikita Chruščiovas ieškojo būdų pagrįsti sovietinės sistemos pranašumą prieš kapitalizmą. Šalia spartaus ginklavimosi reikėjo ideologinių kontraforsų, kuriuos kuriant svarbiausias vaidmuo teko mokslui ir menui (Ibid.). Dėl šių priežasčių atsirado tam tikras kultūrinis dialogas abipus „geležinės uždangos“. Didelio atgarsio sulaukė 1962 m. Maskvoje dvi savaites trukęs „Britų muzikos festivalis“, kartu tapęs proga A. Tauragiui (tuomet Pėželiui¹) susitikti su B. Brittenu. Apie šį festivalį A. Tauragis rašė savaitraštyje *Literatūra ir menas*:

„Maskvos klausytojai – žiūrovai, gerokai išlepinti pasaulinio garso muzikantų ir menininkų pasirodymų, ši, dar neužsibaigusį sezoną tikrai turėjo kuo pasidžiaugti. Koncertų – kasdien po kelis. Grojo [Sviatoslavas] Richteris, [Davidas] Oistrachas, [Mstislavas] Rostropovičius (nors jie ir nuolat gastroliuoja po visą pasaulį); grojo svečiai iš užsienio. Pirmą kartą Tarybų Sąjungoje lankėsi žinomo choreografo Dž. [George'o] Balančino vadovaujamas baletas, garsusis Roberto Šou choras (JAV), Igoris Stravinskis, kurio koncertai praėjo su didžiuliu pasisekimu; gyvas diskusijas tiek profesionalų, tiek mėgėjų tarpe sukėlė [Dmitrijaus] Šostakovičiaus operos „Katerina Izmailova“ premjera. Man teko laimėti visa tai išgirsti, ir todėl turiu pagrindą sakyti, jog neseniai įvykęs anglų muzikinio meno festivalis buvo ne mažiau reikšmingas įvykis“ (Pėželis 1963: 7).

Toks būrys garsenybių turėjo būti išties didžiulis kultūrinis įvykis, ir matome, kad festivalis neapsiribojo vien tik anglų muzika. Vis dėlto A. Tauragiui rūpėjo kas kita – festivalio metu jis susitiko su B. Brittenu: „Isikalbėti netrukome: iš dalies jau buvome pažįstami iš laiškų ir greitai „perėjom prie reikalo“. Labiausiai mane domino operos klausimai, nes šis žanras svarbiausias jo kūryboje“ (Ibid.).

Pirmoji A. Tauragio pažintis su B. Brittenu įvyko susirašinėjant laiškais. Laiškus galima suskirstyti į du stambesnius laikotarpius. Ankstyvasis susirašinėjimo periodas (1960–1962) yra susijęs su A. Tauragio rengta disertacija apie B. Britteną. Laišku į B. Britteną A. Tauragis pirmą kartą kreipėsi 1960 m. gegužės 9 d., norėdamas gauti leidimą pasinaudoti jo veikalais. Šiam susirašinėjimui priklauso ir vieninteliai aptikti B. Britteno laiškai, adresuoti A. Tauragiui. Tolesnė su šiuo laikotarpiu susijusi korespondencija buvo plėtojama su muzikos leidyklos „Boosey and Hawkes“ atstovu Johnu

1 Pavarde iš Pėželio Tauragis pasikeitė 1964 m.

Andrewesu, kuris rūpinosi kompozitoriaus leidinių išsiuntimu A. Tauragiui. Tuo metu A. Tauragis taip pat domėjosi, kaip įsigyti natų per Maskvos konservatorijos biblioteką. Pirmąjį korespondencijos dėl B. Britteno muzikos tyrimų laikotarpį užbaigia paskutinis J. Andreweso laiškas 1960 m. lapkričio 8 dieną. Studijuojant A. Tauragio korespondenciją, aptiktas čia papildomai pateikiamas 1962 m. datuotas laiškas, siųstas į JAV merginai, vardu Janice – tai ir viskas, ką pavyko sužinoti apie šią jo respondentę. Jame A. Tauragis atveria labiau asmenišką savo profesijos, muzikos pomėgių ir B. Britteno tyrimų pusę.

Antruoju susirašinėjimų laikotarpiu galima įvardyti 1964–1972 m. korespondenciją, susijusią su B. Britteno vizitais į Sovietų Sąjungą ir A. Tauragio rengtomis knygomis apie kompozitorius: pirmoji buvo išleista rusų kalba Maskvoje 1965 m. (Тайпарис 1965), antroji rengta, bet nepasirodžiusi knyga apie B. Britteną lietuvių ir rusų kalbomis buvo planuota išleisti 1973 m., pažymint kompozitoriaus 60-metį. 1964 m. vasarą B. Brittenas kartu su „Anglijos operos grupe“ gastroliauvo su Aldeburgho festivaliui pastatyta opera „Kuolingų upė“ (*Curlw River*, 1964). Ji buvo rodoma Olandijos festivalyje, taip pat Londono ir Kings Lino festivaliuose. Rudenį ši opera kartu su operomis „Lukrecijos išniekinimas“ (*The Rape of Lucretia*, 1946), „Albertas Heringas“ (1947) bei „Sraigto posūkis“ (*The Turn of the Screw*, 1954) buvo atvežta ir į Sovietų Sąjungą. Kompozitorius su trupe aplankė tris miestus – Rygą, Leningradą ir Maskvą (White 1970: 84). Šis turas sulaukė didžiulio pasisekimo, tačiau A. Tauragiui nepavyko pasinaudoti proga ir susitikti su kompozitoriumi kaimyninėje Rygoje: „kai B. Brittenas – kompozitorius, muzikantas ir dirigentas – su savo trupe viešėjo Rygoje, A. Tauragis nenuvyko į Latviją: tuo metu jis su būreliu konservatorijos studentų buvo išvykęs Lenkijon, į tradicinį šiuolaikinės muzikos festivalį „Varšuvos ruduo““ (Vaitkūnas 1965: 1).

Kitas mums žinomas kreipimasis į B. Britteną yra 1971 m. balandžio mėnesį A. Tauragio siųsta telegrama kompozitoriui. Ši skubi žinia susijusi su trečiuoju B. Britteno vizitu į Sovietų Sąjungą, kai Maskvoje buvo rengiamos „Britų muzikos dienos“. Po kelių mėnesių tuo pačiu reikalu A. Tauragis kreipiasi į Jungtinės Karalystės ambasados Maskvoje kultūros atašė Johną Fieldą. Su šiuo susirašinėjimu taip pat susijusi B. Brittenui siųsta atvirutė, kuria kompozitorius sveikinamas Naujųjų 1972 metų proga. Šį korespondencijos laikotarpį užbaigia 1971–1972 m. susirašinėjimas tarp B. Britteno, Jungtinės Karalystės ambasados Maskvoje darbuotojų A. Burwoodo-Smitho², Johno Fieldo bei kompozitoriaus pagalbininkės Rosamund Strode dėl pagalbos A. Tauragiui tęsiant britų kompozitoriaus muzikos tyrinėjimus.

2 Vardo nepavyko išsiaiškinti.

Nors antroji monografija ir nebuvo išleista, vis dėlto po pirmosios knygos pasirodė nemažai publikacijų, kuriose skleidėsi B. Britteno muzikos tyrinėjimai. Ypač minėtinas A. Tauragio straipsnis rusų kalba apie operą „Peteris Grimesas“ (Турегис 1971), taip pat žurnale *Pergalė* išspausdinta publikacija, skirta B. Britteno šešiasdešimties metų sukakčiai (Tauragis 1974), kurioje muzikologas gana išsamiai aptarė praktiškai visus sceninius B. Britteno kūrinis. Pažymėtina, kad lietuvių muzikologo tyrimai buvo vienos ankstyviausių B. Britteno kūrybos studijų ne vien Sovietų Sąjungoje, bet ir tarptautiniame kontekste. Paminėtinos, pavyzdžiui, ankstyvos A. Tauragio įžvalgos apie B. Britteno muzikos intertekstualumą, išdėstytos išsamioje operos „Peteris Grimesas“ leitmotyvų sistemos analizėje (Турегис 1971). Žymi B. Britteno muzikos specialistė ir pirmosios solidžios monografijos apie britų kompozitorių SSSR autorė Liudmila Kovnatskaja pažymi, kad panašias į A. Tauragio įžvalgas apie B. Britteno ir Mahlerio temų sąsajas tuo pat metu nepriklausomai dėstė ir žymus muzikologas Hansas Kelleris. Šios ankstyvos sutampančios interpretacijos atspindi platesnę britų kompozitoriui būdingą kūrybos intertekstualumo tendenciją, inspiravusią išsamesnius tyrimus (Kovnatskaya 1995: 180).

Šioje šaltinių publikacijoje pateikiame laiškų rinktinę, kuri labiausiai atspindi A. Tauragio ir B. Britteno susirašinėjimą ir ryšius. Britteno-Pearso fondo archyve saugomi devyni su šiuo susirašinėjimu susiję dokumentai, juos visus pateikiame šiame straipsnyje. A. Tauragio archyve aptikta 14 dokumentų, tačiau kai kurie iš jų – trys A. Tauragio laiskai B. Brittenui – yra Britteno-Pearso fondo archyve saugomų laiškų kopijos. Straipsnyje remtasi fondo archyve saugomais laiškais. Iš A. Tauragio archyve saugomų laiškų pateikiami svarbiausi šaltiniai; neįtraukti vėlesni, 1978–1979 m., A. Tauragio laiskai (susirašinėjimas su Jungtinės Karalystės ambasados Maskvoje kultūros atašė asistente A. Bonar ir kai kurie kiti dokumentai). Rengiant laiškus publikacijai, buvo sulietuvinta datų rašyba, kai kuriais atvejais – britų laiškuose įvairavusi lietuvių muzikologo pavardės rašyba.

Už pagalbą nuoširdžiai dėkojame Rasai Tauragienei (1957–2014), leidusiai susipažinti su korespondencija ir suteikusiai galimybę ją publikuoti, bei Britteno-Pearso fondo archyvo darbuotojams, padėjusiems rasti jų fonde saugomus laiškus ir su jais susipažinti.

Laiškai

1

Maskva, 1960 gegužės 9

Brangus pone Brittenai!

Leiskite man prisistatyti nors ir korespondencijoje – aš esu Adeodatas Pėželis, muzikos kritikas. Esu lietuvis; 1959 m. baigiau magistro studijas Vilniaus valstybinėje konservatorijoje ir šiuo metu studijuoju doktorantūroje Maskvos Čaikovskio konservatorijoje, mano darbo vadovas yra Romanas Iljevičius Gruberis³, profesorius ir meno daktaras.

Vienas pagrindinių mano darbų – parašyti disertaciją. Mano pasirinkta tema yra susijusi su Jūsų kūriniais, nes Jūs esate žinomas kaip šiuolaikinės anglų muzikos atstovas. Apie tai rašyti nusprendžiau pamatęs Jūsų įdomią ir talentingą operą „Albertas Herringas“, kurią Maskvoje pernai pristatė Berlyno „Komische Opera“⁴ trupė.

Šiuo metu dirbu su dideliu susidomėjimu. Apie Jūsų darbus išsamiau skaičiau knygoje „Benjamin Britten. A commentary on his works from a group of specialists“⁵ ir E. White'o „B. Britten. A sketch of his life and works“⁶; jos yra mūsų bibliotekoje. Šiuo metu studijuoju Jūsų operas „Peteris Grimesas“, „Sraigto posūkis“, Koncertą ir diversijas fortepijonui, „Paprastąją simfoniją“, „Septynis Michelangelo sonetus“ ir kitus Jūsų kūrinius.

Mūsų bibliotekose yra daug muzikos žurnalų, pavyzdžiui, *Monthly Musical Record*, *Music and Letters*, *Music Review*, *Music Quaterly* ir kitų, kuriuose esama straipsnių apie Jūsų kūrinius. Gaila, tačiau nėra nė vieno „Britteno numerio“ (pavyzdžiui, *Opera*, *Tempo*, *Musical Opinion* ir t. t.).

Tačiau ne tai svarbiausia: mūsų bibliotekose kol kas nėra itin daug Jūsų kūrinių, ir tai labai apsunkina mano darbą. Kartu su šiuo laišku siunčiu Jums sąrašą Jūsų kūrinių, kurių mes neturime. Kaip matote, sąrašas nėra mažas.

Būčiau labai dėkingas, jei galėtumėte padėti man įsigyti šias natas, arba, jei tai neįmanoma, – nors pagrindinius Jūsų kūrinius: operų ir simfonijų partitūras. Jei tai taip pat neįmanoma, galbūt galėčiau kuriam laikui ką nors iš jų pasiskolinti, prižadėdamas Jums gražinti kruopščiai išsaugotus?

- 3 Romanas Gruberis (1895–1962) – žymus rusų muzikologas. Nuo 1931 m. jis dėstė Leningrado konservatorijoje, vėliau, nuo 1941 m., – Maskvos konservatorijoje, nuo 1943 m. buvo Visuotinės muzikos istorijos katedros vedėjas. Parašė fundamentinių darbų apie Vakarų muzikos istoriją, išleido monografijas apie Wagnerį, Händelį ir kt.
- 4 Tikrasis trupės pavadinimas „Komische Oper“ (vok. „Komiškoji opera“), A. Tauragis, matyt, vartojo anglišką transkripciją. Apie šios trupės gastroles Maskvoje jis parašė recenziją (žr.: Pėželis 1959).
- 5 Veikiausiai minima Donaldo Mitchello ir Hanso Kellerio sudaryta solidi rinktinė, kurią 1953 m. Niujorke išleido „Philosophical Library“ leidykla.
- 6 Ankstyva B. Britteno muzikos studija, žr. White, Eric Walter. *Benjamin Britten: a sketch of his life and work*. London: Boosey & Hawkes, 1949 [rev. ed. 1954].

Mainais galėčiau Jums gauti žymių tarybinių kompozitorių kūrinių – Prokofjevo, Šostakovičiaus, Miaskovskio ir kitų, kurie galbūt Jus domintų.

Atleiskite man už laužytą anglų kalbą. Laukiu Jūsų atsakymo. Mano adresas:

USSR

Moscow, K-31

Dmitrovskij pereulok 6

Pėželis

Pagarbiai Jūsų,
Pėželis [parašas]

[Britteno–Pearso fondo archyvas]⁷

2

THE RED HOUSE, ALDEBURGH, SUFFOLK

1960 gegužės 25

Brangus pone Pėželi,

Buvau labai susidomėjęs ir dėkingas gavęs Jūsų žavų laišką. Mane, be abejonės, labai sujaukino tai, jog dėl mano veikalų tiek stengiatės, ir galite būti tikras, jog aš ir mano leidėjai padarysime viską, ką galime, kad padėtume Jūsų tyrinėjimams. Dėl Jūsų susisiekiu su „Boosey & Hawkes“⁸ ir nors suprantu, jog yra didžiulių sunkumų, esu įsitikinęs, jog jie padarys viską, kad galėtumėte susipažinti su visomis partitūromis, kurias norėtumėte pamatyti.

Atleiskite už šio laiško lakoniškumą, tačiau esu savo naujosios operos pagal Shakespeare'o „Vasarvidžio nakties sapną“, kurią pastatysime birželio 11 d. Aldeburgho festivalyje, repeticijoje.

Dar kartą dėkoju už Jūsų laišką.

Nuoširdžiai Jūsų,
Benjaminas Brittenas [parašas]

[Adeodato Tauragio archyvas]

7 Minėtasis Berlyno operos trupės pasirodymas galėjo tapti vienu iš lemiamų veiksnių apsisprendžiant rašyti disertaciją būtent apie B. Britteno muziką. Kaip rašoma viename iš straipsnių apie A. Tauragį, lietuvių muzikologui nuykus į Maskvą studijuoti aspirantūroje, Maskvos konservatorijos profesūra patarė jam susidomėti tuo metu mažai ištirto kompozitoriaus B. Britteno kūryba; planuota disertacijos tema – „Benjaminas Brittenas ir jo opera „Peteris Grimesas““ (Vaitkūnas 1965: 1).

8 „Boosey and Hawkes“ – viena didžiausių muzikos leidybos kompanijų pasaulyje, įsikūrusi Didžiojoje Britanijoje. Ji rūpinosi ir B. Britteno kūrinių leidyba.

THE RED HOUSE, ALDEBURGH, SUFFOLK.

25th May, 1960.

Dear Mr. Pezelis,

I was most interested and grateful for your charming letter. It was, of course, very moving for me that you are taking so much trouble over my works, and you can be sure that I and my publishers will do everything we can to help you in your research. I have communicated with Boosey & Hawkes on your behalf, and although there are great difficulties I realise, I am sure they will do everything they can to let you see what scores of mine you wish to see.

Please forgive the briefness of this letter, but I am in the middle of rehearsing my new opera based on Shakespeare's "A Midsummer Night's Dream", which we are producing on June 11th in the Aldeburgh Festival.

With many thanks again for your letter.

Yours sincerely,

Benjamin Britteno laiškas Adeodatui Pėželiui (Tauragiui), Aldeburgh, 1960 05 25

Adeodatas Pėželis
Dmitrovskij pereulok 6
Moscow K-31
USSR

Brangus pone Adeodatai Pėželi,

Ponas Benjaminas Brittenas paprašė, jog mes pasistengtume suteikti Jums galimybę pasinaudoti keletu jo veikalų, kad galėtumėte parengti savo disertaciją. Norėtume Jums padėti, todėl atitinkamai išsiuntėme Jums veikalų, kurie išvardyti priedų sąrašė, kopijas, kurias leidžiame Jums asmeniškai pasiskolinti tikslui, kuris nurodytas Jūsų laiške ponui Brittenui.

Gali būti, kad jūs nežinote, jog TSRS negerbia šios šalies autorinių teisių įstatymų, kurie užtikrina kompozitorių interesų apsaugą ir saugo jų kūrinius nuo leidimo neturinčių asmenų eksploatavimo. Apskritai keletas pono Britteno veikalų buvo išleista ir atlikta jūsų šalyje be jokio atlygio – honoraro ar atlikimo mokesčio, kurie yra kompozitorių pragyvenimo šaltinis tiek Vakarų šalyse, tiek ir TSRS.

Mes pasitikime, jog Jūs neleisite tam nutikti nė vienam iš šių veikalų, kuriuos mes Jums skoliname asmeniniam naudojimui, ir prašome gražinti per keletą mėnesių, kai tik užbaigsite savo studiją.

Pagarbiai Jūsų,
Johnas Andrewesas⁹ [parašas]

Benjamino Britteno kūriniai¹⁰

Op. 45	Mažasis kaminkrėtys, trijų scenų opera	klavyras
Op. 20	Sinfonia da Requiem, opera orkestrui	HPS 38
	Nojaus tvanas	klavyras
Op. 44	Pavasario simfonija	HPS 66

9 Johnas Andrewesas – vienos didžiausių muzikos leidyklų „Boosey and Hawkes“, kuri rūpinosi B. Britteno kūrinių leidyba, atstovas, žinomas ne tik kaip muzikos propaguotojas, bet ir kaip dirigentas, dirigavęs mažesniems B. Britteno sceninių kūrinių pastatymams (Varga 2013: 312).

10 Laiške pateiktas A. Tauragiui skolintų kūrinių sąrašas.

Op. 10	Variacijos Franko Bridge'o tema	HPS 64
Op. 18	Les Illuminations	HPS 39
Op. 41	Lopšinių žavesys	klavyras
Op. 2	Kvartetas-fantazija	HPS 10
	Liaudies dainos, t. II, Prancūzija	balsui ir fortepijonui
	Liaudies dainos, t. III, Britų salos	balsui ir fortepijonui
Op. 23	Introdukcija ir Rondo Alla Burlesca dviem fortepijonams –	fortepijonui
Op. 23	Mazurka Elegica	fortepijonui
Op. 52	Žiemos žodžiai	balsui ir fortepijonui
Op. 49	Šešios metamorfozės pagal Ovidijų	obojuoli solo
Op. 5	Atostogų dienoraštis	fortepijonui solo

[Adeodato Tauragio archyvas]

4

1960 birželio 29

Brangus pone Andrewesai,

Leiskite Jums padėkoti už muziką, kurią saugiai gavau, – du siuntinius. Dabar pradėdau ją studijuoti.

Noriu Jus užtikrinti, kad pasirūpinsiu muzika, kurią man atsiuntėte, ir baigęs ją studijuoti saugiai Jums grąžinsiu.

Tarp kitko, girdėjau, jog kai kurie pono Britteno veikalai („Jaunimo vadovas po orkestrą“, Paprastoji simfonija, keturi interliudai iš „Peterio Grimeso“) buvo atlikti Sovietų Sąjungoje, tačiau iki šiol nė vienas Britteno veikalas nebuvo išleistas mūsų leidyklose.

Dar kartą dėkodamas už Jūsų rūpestį

Pagarbiai Jūsų,
[be parašo]¹¹

P. S. Tarp kūrinių, kuriuos iš Jūsų gavau, neaptikau Britteno kvarteto-fantazijos op. 2.

[Adeodato Tauragio archyvas]

11 Šis laiškas, kaip ir kiti Johnui Andrewesui skirti, yra iš A. Tauragio archyvo, tai – kopija, greičiausiai todėl nepasirašyta.

5

1960 birželio 30

Brangus pone Brittenai,

Atleiskite man už vėlyvą atsakymą. Esu labai dėkingas už malonų Jūsų laišką, kuris mane labai nudžiugino. Po kurio laiko iš „Boosey & Hawkes“ gavau du siuntinius su Jūsų muzika ir šiuo metu pradedu ją studijuoti.

Jūsų leidėjai negalėjo man atsiųsti kai kurių Jūsų operų – „Lukrecijos išniekinimas“ ir „Billy Budd“, kurios mane labai domina, tačiau tikiuosi, kad galėsiu jas gauti ateityje.

Leiskite Jus pasveikinti su Jūsų naujosios operos premjera¹². Esu tikras, kad ji verta sėkmės.

Atskirai Jums nusiunčiau Prokofjevo operos „Duenja“ (pagal Sheridaną)¹³, kuri susilaukia didžiulio pasisekimo mūsų teatruose, klavyrą ir kišeninę Šostakovičiaus styginių kvarteto Nr. 3 partitūrą. Prašau tai priimti kaip pagarbos ženklą: labai atsiprašau dėl Jums sukeltų rūpesčių.

Leiskit dar kartą Jums padėkoti už viską, ką dėl manęs padarėte.

Pagarbiai Jūsų,
A. Pėželis [parašas]
[Brittено-Pearso fondo archyvas]

6

THE RED HOUSE, ALDEBURGH, SUFFOLK

1960 rugpjūčio 8

Brangus pone Pėželi,

Labai ačiū už Jūsų gražų laišką ir už tai, kad atsiuntėte Prokofjevo ir Šostakovičiaus partitūras. Man jos atrodo itin įdomios ir už jas esu Jums ypač dėkingas.

Nudžiugau sužinojęs, kad gavote mano partitūrų iš „Boosey & Hawkes“, ir viliuosi, jog su malonumu jas tyrinėsite. Apgailestajuju, kad jie negalėjo atsiųsti visko, ko pageidavote, tačiau esu įsitikinęs, jog suprasite, kad natų siuntimas šiuo metu kelia daugybę sunkumų. Tačiau tikiuosi, kad netrukus jie galės patenkinti Jūsų prašymą.

Su geriausiais linkėjimais

Nuoširdžiai Jūsų,
Benjaminas Brittenas [parašas]
[Adeodato Tauragio archyvas]

12 Rašoma apie operą „Vasarvidžio nakties sapnas“ op. 64 („A Midsummer Night's Dream“, 1960), kurios premjera įvyko 1960 m. birželio 11 d. Aldeburgho festivalyje.

13 Turima omenyje Sergejaus Prokofjevo opera „Sužadėtuvs vienuolyne“ („Обручение в монастыре“, 1941). Richardas Brinsley'is Sheridanas (1751–1816) parašė libretą Thomo Linley'io ir jo sūnaus Thomo Linley'io operai „The Duenna“ (1775), kurios siužetu paremtas ir Prokofjevo veikalas.

1960 spalio 29

Brangus pone J. Andrewesai,

Pagaliau esu laimingas, galėdamas Jums gražinti pono Britteno veikalus, kuriuos man atsiuntėte vasarą. Šie darbai man buvo ypač naudingi ir svarbūs. Apgailestauju, kad juos laikiau taip ilgai, tačiau man reikėjo šiuos kūrinius detaliai išstudijuoti.

Deja, kai kurios pono Britteno kompozicijos, ypač operos, lieka man nežinomos, todėl tikiuosi, kad ateityje „Boosey & Hawkes“ man padės, jei tik tai bus įmanoma.

Ar negalėtumėte padaryti man paslaugos ir atsiųsti sąrašė nurodytų pono Britteno veikalų kainų, taip pat pažymėti tuos, kuriuos parduoda „Boosey & Hawkes“. (Sužinojau, kad mūsų konservatorijos biblioteka gali įsigyti užsienio muzikos per mūsų firmą „Tarptautinė knyga“ su sąlyga, jog yra žinoma jos kaina.) Jei tai nesukels didelių rūpesčių, padarykite tai dėl manęs.

Taip pat būkite toks malonus ir progai pasitaikius perduokite širdingus sveikinimus ir linkėjimus ponui Brittenui, kurio muziką mes taip didžiai vertiname.

Dėkoju Jums už Jūsų geranoriškumą.

Pagarbiai Jūsų [be parašo]

P. S. Pono Britteno kūrinius išsiunčiau šiandien dviem siuntiniais.

[Adeodato Tauragio archyvas]

Bejamino Britteno veikalai

	Kaina	Ar par- duodama B. & H.?
Op. 37 Lukrecijos išniekinimas, opera	.....	.....
Op. 39 Albertas Heringas, opera	.....	.....
Op. 50 Bilis Badas, opera	.....	.....
Op. 15 Koncertas smuikui ir orkestrui	.....	.....
Op. 11 Šioje saloje, dainos	.....	.....
Op. 35 bažnytiniai Johno Donne'o sonetai	.....	.....
Op. 40 Cantiele I, balsui ir fortepijonui	.....	.....
Op. 26 Škotiška baladė dviems fortepijonams ir orkestrui	.....	.....
Op. 19 Kanadietiškas karnavalas orkestrui	.....	.....
Op. 29 Preljudas ir fuga styginių orkestrui	.....	.....
Op. 8 Mūsų medžioklės tėvai, balsui ir fortepijonui	.....	.....
Op. 24 Matinees Musicales, antroji siuita	.....	.....
Op. 6 Siuita smuikui ir fortepijonui	.....	.....
Op. 12 Mont Juic, katalonietišku šokių siuita	.....	.....

Mr. A. Pėželis
Moscow K-31
Dmitrovskij per. 6
U.S.S.R.

Mielas pone Pėželi,

Ačiū, kad grąžinote Benjaminio Britteno muziką. Ji mus pasiekė saugiai ir geros būklės. Džiaugiuosi, kad ji Jums buvo naudinga.

Su šiuo laišku siunčiu Jums sarašą veikalų, kuriuos galima įsigyti, ir jų kainas.

Nuoširdžiai Jūsų [parašas]

Johnas Andrewesas

[Adeodato Tauragio archyvas]

Bejaminio Britteno veikalai

			Kaina	Ar par- duodama B. & H. ?
Klavyras	Op. 37	Lukrecijos išniekinimas, opera	64/6	Taip
Klavyras	Op. 39	Albertas Heringas, opera	75/-	Taip
" "	Op. 50	Billy Budd, opera	64/6	Taip
Transkripcija Vn+pf	Op. 15	Koncertas smuikui ir orkestrui	21/-	Taip
	Op. 11	Šioje saloje, dainos	9/6	Taip
	Op. 35	bažnytiniai Johno Donne'o sonetai	16/6	Taip
	Op. 40	Cantie I, balsui ir fortepijonui	6/-	Taip
Transkripcija Dviems fort.	~~Op. 26~~	~~Škotiška baladė dviems forteapijonams ir orkestrui~~	.....	Ne
	~~Op. 19~~	~~Kanadietiškas karnavalas orkestrui~~		Neparduodamos
	~~Op. 29~~	~~Preljudas ir fuga styginių orkestrui~~		Neparduodamos
Klavyras	Op. 8	Mūsų medžioklės tėvai, balsui ir fortepijonui	9/6	Taip
Klavyras dirigentui	Op. 24	Matinees Musicales, antroji siuita	12/6	Taip
	Op. 6	Siuita smuikui ir fort.	9/6	Taip
	~~Op. 12~~	~~Mont Juic, katalonietišku šokių siuita~~		Neparduodamos

Brangi Janice¹⁴,

Labai dėkoju už Tavo žavingą laišką. Gavau jį maždaug prieš dešimtį dienų ir ke-
tinau Tau atsakyti, tačiau buvau išvykęs pas savo draugą į jo vasarnamį prie Maskvos ir
neturėjau su savimi rašymo mašinėlės.

Džiaugiuosi, kad Tau patiko įrašai, kuriuos siunčiau, ir tikiuosi, kad galėsiu atsiųsti
jų daugiau: greitai turėtų pasirodyti nauji „Pasaulio liaudies muzikos“ serijos įrašai (iš
kurių Tu turi Afrikos muziką), taip pat ir antrojo tarptautinio Čaikovskio konkurso įra-
šai, kurie turėtų Tave dominti. Tarp kitko, trečiasis Čaikovskio konkursas vyks Maskvoje
1966 m., jame bus atskiri pianistų, smuikininkų, violončelininkų ir styginių kvartetų at-
likėjų konkursai. Manau, jog pasistengusi galėtum pasiruošti ir sudalyvauti jame pati, nes
yra daugybė laiko. Konkurso programa vis dar nežinoma, tačiau kaip pavyzdį rašau Tau
apie buvusius. Smuikininkų prašoma griežti vieną iš Bacho fugų, iš sonatų smuikui solo,
taip pat Čaikovskio smulkių kūrinių, kuriems vis dėlto reikia gerų techninių įgūdžių,
šiuolaikinio kompozitoriaus sonatą (pavyzdžiui, Prokofjevo), Sovietų Sąjungos kompo-
zitoriaus kūrinių, specialiai parašytą konkursui etc. Tarp stambiųjų kūrinių, kurių prašoma,
yra pirmoji Mozarto koncerto smuikui dalis (pasirenkama laisvai) ir du pilni koncertai:
Čaikovskio ir kito kompozitoriaus (taip pat pasirenkama laisvai). Pastarasis konkursas
turėjo didžiulį tarptautinį pasisekimą: jame buvo apie 180 jaunųjų muzikų (kurių amžius
nuo 18 iki 35) iš maždaug 30 šalių, ir Amerikos delegacija buvo ne mažesnė nei Sovietų
Sąjungos. Taigi, laikiu Tavo koncerto Maskvos konservatorijos didžiojoje salėje.

Tikiuosi, jog įrašai, kuriuos man siuntei, greitai mane pasieks, ir aš klausysiuos jų
su didžiuoju malonumu. Dabar turiu jau apie penkis šimtus įrašų, tačiau neturiu nieko
bendra su kolekcininkais, kurie nori turėti viską, kas buvo ir bus kada nors išleista.

Deja – kaip man atrodo – yra tokių muzikos mylėtojų, kurie turi penkis ar dešimt
t ū k s t a n č i ū (!) įrašų. Ar jie tikrai m u z i k o s mylėtojai? Aš taip nemanau. Jiems
labiau patinka girtis jų verte – beveik nenaudinga vieno žmogaus rankose.

Mano tikslas kitoks – aš kolekcionuoju įrašus, kurių reikia mano specialybei, ir tik
dabar pradėjau suprasti, kokia sudėtinga ši specialybė: jau pati muzikos istorija yra su-
dėtinga, yra daugybė jos vystymosi etapų, madų ir mokyklų, ir ji smarkiai susijusi su kitų
sričių istorija, ypač teatro, taip pat literatūros bei socialinio gyvenimo, net su filosofija etc.

14 Kas šio laiško adresatė, nėra iki galo aišku – veikiausiai tai studentė, grojanti smuiku ir besidominti
muzikos įrašais; galima spėti, kad ji galbūt studijavo arba lankėsi Maskvos konservatorijoje. Nors šis
laiškas su kita pateikiama korespondencija susijęs mažai, jis suteikia žinių apie A. Tauragio interesus
ir muzikos vertinimus. Pažymėtina, kad A. Tauragio archyve šis laiškas buvo priskirtas B. Britteno
korespondencijos grupei.

Matai, yra daugybė šakų ir įsigilinti į jas visas bendrais bruožais, žinoma, laikau savo pareiga.

Džiaugiuosi matydamas, kad mano pomėgiai tokie pat kaip ir Tavo. Meno studijavimas – Maskvoje yra daugybė įvairių ir garsių muziejų, taip pat ir teatro istorijos muziejus, kuris turi ypač daug bendrų savybių su opera, – man teikia daug džiaugsmo. Aš taip pat mėgstu kiną ir grožinę literatūrą. Tolstojus, Dostojevskis, Gogolis ir ypač Puškinas yra mano mėgstamiausi rašytojai. Laimė, gerai moku rusų kalbą ir galiu skaityti jų veikalus originalo kalba. Koks tai didelis malonumas! Labai vertinu didžiąją dalį Europos klasikų, ypač Shakespeare'ą, ir turiu visus jo veikalus savo bibliotekoje (angliškai). Tačiau – labai gaila – ne viską galiu suprasti: senoji anglų kalba turi mažai panašumų su šiuolaikine, ar ne? Išmokti anglų, vokiečių ir prancūzų yra vienas iš mano svarbiausių tikslų, ne todėl, kad noriu skaityti didžiąją klasiką originalo kalba, tačiau dėl to, jog šiomis kalbomis yra daugybė muzikai skirtos literatūros.

Visų pirma muziką laikau didžiausiu malonumu pasaulyje. Labai vertinu kiekvieną jos pasireiškimą – operą, simfoniją, kamerinę muziką ar džiazą ir nežinau, kuriai teikti pirmenybę. Kieno tai muzika – Schuberto, Schumanno, Borodino ar Prokofjevo – man nerūpi: pagrindinis kriterijus – ar ši muzika yra gera, ar ne. Anksčiau aš nesupratau Schuberto – atrodė man pernelyg monotoniškas ir paprastas, tačiau dabar į jį žiūriu labai pagarbiai. Pažvelk į jo muziką atidžiai ir pamatysi, kad kiekvienas puslapis parašytas genijaus. Argi ne tragedija, kad tokie muzikai miršta labai jauni? O kaipgi Beethovenas – „paskutinis klasikas ir pirmasis romantikas“, beveik kiekvienas Mozarto dieviškai parašytas taktas, išmintinga Bacho filosofija, sudėtinga, tačiau geniali Wagnerio asmenybė, pilna prieštaravimų tarp muzikos ir raštų, dešimtosios Beethoveno simfonijos autorius Brahmsas, genialusis „diletantas“ Musorgskis ir daugelis kitų? Turėčiau parašyti bent po keletą puslapių, kad nusakyčiau, kaip juos vertinu ir gerbiu.

Nors daugybė kompozitorių, kaip ir tie, kuriuos paminėjau, mano yra mėgstami, neturiu išankstinio nusistatymo ir kitų atžvilgiu, nes istorikas negali būti subjektyvus. Jeigu pameni, savo disertacijos objektu pasirinkau Benjaminą Britteno muziką. Su didesniu malonumu turbūt rašyčiau knygą apie prisijaukintą Schubertą, tačiau visos knygos apie jį greičiausiai jau parašytos. Nors Brittenas negali tęsti didžiosios B triados: Bacho, Beethoveno ir Brahms, tačiau jis yra itin talentingas ir įdomus kompozitorius. Kai kurie kompozitoriai jam padarė įtaką, ypač Mahleris, Puccini, Prokofjevas ir Stravinskis, tačiau jis turi itin stiprią individualybę, lengvai atpažįstamą. Apskritai Brittenas nėra novatorius – jo muzikos kalba turi daug bendra su jo pirmtakais ir amžininkais. Tačiau kad ir koks jis būtų kompozitorius, jo dėka Anglija nebebus vadinama „šalimi be muzikos“.

Galėtum atspėti, kad mėgstu džiazą. Ar tai jaunystės nuodėmė? Aš taip nemanau. Išgirdęs džiazą muziką visuomet tampu geros nuotaikos ir energingesnis. Šią vasarą išgirdau Benny'io Goodman'o ansamblį, kuris patyrė didžiulį pasisekimą TSRS. Ir nors kiekvienas orkestro narys yra virtuozas – pirmiausia pats Goodmanas, daugumos kūrinių stilius man atrodė gerokai per senas. Greičiausiai esu šiek tiek nusistatęs dėl fortepijoninės džiazos muzikos, nes anksčiau buvau pianistas ir dabar labai mėgstu groti fortepijoninius duetus (manau, kad dėl šios priežasties vesiu merginą pianistę). Ar prisimeni Errolo Garnerio skambinimą? Koks griežtas, „geležinis“ kairiosios rankos ritmas ir visiška dešinėsios laisvė, besiskleidžiantis dviejų fortepijonų skambinimo įspūdis! Ir koks išradingas muzikalumas, formos pojūtis! Tu laikai Oscarą Petersoną geresniu, tačiau aš niekad jo negirdėjau. Jeigu rastum jo įrašą ir galėtum jį man atsiųsti, būčiau labai Tau dėkingas.

Manau, kad jau metas pabaigti šį laišką. Jis Tave pasieks jau mokykloje ir greičiausiai būsi pernelyg užimta, kad skaitytum šią naują mano disertacijos dalį. Kad ir kaip būtų, tikiuosi, rasi laiko parašyti man apie antrąją savo vasaros atostogų pusę (pirmoji, kaip matau, buvo labai įdomi!), apie mokyklos naujienas: kokius naujus kūrinius repetuojate, kokius dalykus studijuojate.

Siunčiu šiek tiek muzikos smuikui, tikiuosi, Tau patiks ją griežti.

P. S. Pašto ženklai, kuriuos parinkau vokui, yra specialiai Tavo broliui.

P. S. P. S. Tikiuosi, pasakysi man, kiek klaidų padariau šiame laiške, nekalbant apie rašytines.

[Adeodato Tauragio archyvas]

10

1964 vasario 22¹⁵

Brangus pone Brittenai,

Džiaugiuosi galėdamas Jums parašyti. Jūsų 50 metų jubiliejus Sovietų Sąjungoje buvo plačiai atšvęstas. Šia proga buvo surengta daugybė koncertų su Jūsų kūriniiais, kuriuos šiltai priėmė daugybė muzikos mylėtojų, vyko daugybė transliacijų. Kiek žinau, tokie koncertai buvo surengti Maskvoje, Leningrade, Rygoje ir kituose miestuose. Rytoj toks koncertas įvyks Minske, ir aš esu pakviestas sakyti atidarymo kalbą.

15 Kitas susirašinėjimas, susijęs su kompozitoriumi B. Brittenu, prasideda 1964 metais. Tuo metu A. Tauragis rengia pirmąją B. Brittenui skirtą knygą Sovietų Sąjungoje. Dėl šios priežasties muzikologas vėl prašo suteikti tam tikros medžiagos. Tuo metu (1963 m. gruodį) B. Brittenui sukanka 50 metų. Metais anksčiau jis paskelbiamas Aldeburgho garbės piliečiu (Oliver 2008: 180). Greičiausiai A. Tauragis nenori prarasti ryšio, užsimezgdusio tarp jo ir britų muzikos įžymybės. Laišku į B. Britteną jis kreipiasi 1964 m. vasario 22 d.

Balandžio mėnesį Vilniaus konservatorijoje (čia turiu daugybę paskaitų) kaip visuomet bus rengiama mokslinė konferencija. Vienas iš koncertų bus skirtas tik Jūsų muzikai, kuri sulaukia išskirtinio entuziastingo priėmimo¹⁶.

Norėčiau paprašyti Jūsų paslaugos: šiek tiek pagalbos ir informacijos. Reikalus tas, kad balandžio penktąją turiu pabaigti savo mokslo populiarinimo knygą apie Jūsų muziką (rusų kalba) ir nusiųsti ją savo leidėjams Leningrade. Tačiau nesu gerai informuotas apie vėliausius Jūsų darbus (po sonatos violončelei op. 65).

Žinau, kad esate labai užimtas, bet tikiuosi, kad rasite šiek tiek laiko parašyti apie savo naująją operą, *Cantata misericordia* ir kitus naujausius kūrinis, ateities planus.

Kitas mano prašymas, jeigu įmanoma, gauti šiek tiek Jūsų muzikos etc.:

1. Simfonija-koncertas violončelei ir orkestrui (klavyras).

2. Šeši Hölderlino fragmentai (girdėjau, kad juos laikote geriausiaisiais tarp savo vokalinių kūrinių).

3. „Vasarvidžio nakties sapnas“ (įrašai).

4. Žurnalo „Tempo“ kopiją (ruduo–žiema, 1963), kuriame yra straipsnis apie „Peterį Grimesą“ etc.

Manau, kad tai nesukels Jums didelių rūpesčių, o man tai būtų didžiulė pagalba.

Iš savo pusės siunčiu Jums žurnalo „Sovietinė muzika“ [„Sovetskaya Muzyka“] kopiją su mano straipsniu, skirtu Jūsų 50 gimtadieniui¹⁷, ir ištraukomis iš pono [Bogusławo] Schaeffero knygos.

Siunčiu didžiausius linkėjimus ponui Pearsui¹⁸ (prašom jam pasakyti, kad Šostakovičiaus XIII simfonijos įrašas dar nėra išleistas).

Nuoširdžiai Jūsų,
A. Tauragis [parašas]

P. S. Nenustebkite pamatęs naująją mano pavardę: aš pakeičiau Pėželį į Tauragi. Mano adresas:

A. Tauragis
Pr. Lenina 42
Konservatorija
Vilnius
Lithuanian S.S.R.
U.S.S.R.

[Britteno-Pearso fondo archyvas]

¹⁶ Lietuvos literatūros ir meno archyve nepavyko aptikti dokumentų apie tokį koncertą.

¹⁷ Žr.: Татурегис 1963.

¹⁸ Peteris Pearsas (1910–1986) – anglų tenoras bei ilgametis asmeninis ir profesinis B. Britteno partneris.

11

[Telegrama]

G. P. O. IPSWICH

1971 balandžio 4

Vilnius

Ponui Benjaminui Brittenui, Red House, Aldeburgh, Suffolk.

Atleiskite, kad Jus trukdau. Sužinojau, kad Jūs atvyksite į Maskvą, todėl drįstu prašyti, kad atvežtumėte man, jei įmanoma, „Peterio Grimeso“ visą kišeninę partitūrą, pono White'o naują knygą ir kokios nors muzikos ar įrašų iš „Kuolingų upės“. Laikas bėga, šios medžiagos man labai reikia mano studijoms ir naujai knygai apie Jus rusų ir lietuvių kalbomis. Aš atvyksiu į Maskvą balandžio 10.

Pagarbiai Jūsų,
Adeodatas Tauragis

[Brittено-Pearso fondo archyvas]

12

1971 liepos 27¹⁹

Brangus pone Fieldai,

Atleiskite, kad Jus trukdau. Jūsų adresą man davė ponas Benjaminas Brittenas, kai su juo susitikau balandžio mėnesį Leningrade, kur buvau atvykęs pasiklausti Londono simfoninio orkestro ir pasikalbėti su kompozitoriumi. Ponas Brittenas galbūt Jums minėjo, kad esu nedidukės knygelės apie jį autorius; ji išleista rusiškai 1965 m. Norėčiau parašyti dar vieną didesnės apimties knygą apie B. Britteną ir jo muziką tiek rusiškai, tiek lietuviškai, skirtą jo 60 metų jubiliejui 1973 m. Taigi, man reikia medžiagos, susijusios su nauja muzika, ir įrašų, kuriuos kompozitorius prižadėjo man atsiųsti per Britanijos ambasadą ir Jus asmeniškai.

Yra buvę, jog siuntiniai iš užsienio ne visada mane pasiekdavo, todėl būtų geriau, kad muziką iš Maskvos gaučiau registruotu knygų paštu šiuo adresu:

VILNIUS

Mickevičiaus g. 29

The Union of Composers

Adeodatas Tauragis

19 Priešas ranka: „?! turėjo būti birželis.“ Iš tolesnės korespondencijos matyti, kad nurodyta klaidinga data. Iš tiesų laiškas parašytas greičiausiai birželio 27 d.

Aš Maskvoje lankysiuos spalio 6–9 dienomis, Tarptautinės muzikos tarybos kongreso metu. Galbūt vis dėlto būtų geriau su Jumis susitikti? Tuomet norėčiau sužinoti Jūsų telefono numerį.

Pagarbiai Jūsų,
A. Tauragis [parašas]

P. S. Aš jau minėjau ponui Brittenui, jog man reikia „Peterio Grimeso“ kišeninės partitūros, pono E. W. White'o naujos knygos apie jį²⁰ ir bet kurios neseniai išleistos muzikos (pageidautina ir įrašų) iš „Kuolingų upės“.

A. T.
[Brittено-Pearso fondo archyvas]

13

C/o FOREIGN & COMMONWEALTH OFFICE
(MOSCOW) KING CHARLES STREET
LONDON, SW1
(CU 9/66)

1971 liepos 8

Brangus pone Brittenai,

Rasite pridėtą pono A. Tauragio, kuris sakosi susitikęs su Jumis pastarojo Jūsų vizito į Leningradą metu, laiško kopiją.

Jeigu norite ponui Tauragiui nusiųsti naujos muzikos ir įrašų jo knygai apie Jus, mes mielai jam tai perduosime. Saugiausia būtų jas perduoti jam, kai jis lankysis Maskvoje spalio mėnesį.

Su geriausiais linkėjimais,

Nuoširdžiai Jūsų,
[parašas]
A. Burnwood-Smith

Benjamin Britten Esq.
The Red House
Aldeburgh
Suffolk

[Brittено-Pearso fondo archyvas]

20 Turima omenyje Erico Walterio White'o monografija (White 1970).

14

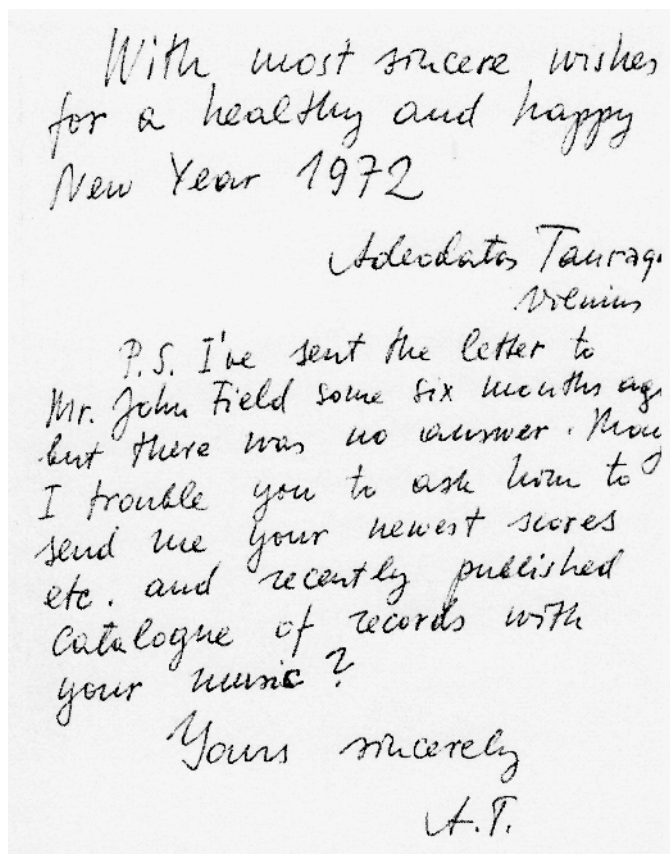
Su nuoširdžiausiais sveikų ir laimingų Naujųjų 1972 metų linkėjimais.

Adeodatas Tauragis
Vilnius

P. S. Ponui Johnui Fieldui išsiunčiau laišką prieš maždaug šešis mėnesius, tačiau nesulaukiau atsakymo. Ar galėtumėte jo paprašyti, kad atsiųstų man naujausias partitūras etc. ir neseniai išleistą Jūsų įrašų katalogą?

Nuoširdžiai Jūsų,
A. T.

[Brittено-Pearso fondo archyvas]

With most sincere wishes
for a healthy and happy
New Year 1972

Adeodatas Tauragis
Vilnius

P.S. I've sent the letter to
Mr. John Field some six months ago
but there was no answer. Now
I trouble you to ask him to
send me your newest scores
etc. and recently published
catalogue of records with
your music?

Yours sincerely
A.T.

Adeodato Tauragio atvirutė Benjaminui Brittenui, Vilnius, 1972 01 07 (?)

1972 vasario 15

E. J. Field, Esq.
The Cultural Attache
British Embassy, Moscow
c/o Foreign and Commonwealth Office
King Charles Street
LONDON. S. W.1.

Brangus pone Fieldai,

Ponas Brittenas neseniai vėl gavo žinią iš pono A. Tauragio (232049 Vilnius, Lietuva, Architektų 109–14), su kuriuo mes visi šiek tiek susirašinėjome praeitą vasarą dėl jo galimybių pasinaudoti pono Britteno muzika. Dabar jis rašo: „Ponui Johnui Fieldui išsiunčiau laišką prieš maždaug šešis mėnesius, tačiau nesulaukiau atsakymo. Ar galėtumėte jo paprašyti, kad atsiųstų man naujausias partitūras etc. ir neseniai išleistą Jūsų įrašų katalogą?“

Greičiausiai jis turi omenyje laišką, datuotą liepos 27 dieną (tačiau jis turėjo omenyje birželį!), kurio kopiją mums atsiuntė ponas Burnwoodas-Smithas liepos 8 d. Aš į jį atsakiau rugpjūčio 3 dieną.

Ar nebūtų įmanoma tai atsekti iš Jūsų pusės? Tarp kitko, mes gavome labai malonų padėkos laišką iš ponios Milos Kovnatskajos, kuri kartu su ponu Tauragiu buvo viena iš rašiusiųjų, dėl pagalbos, kad būtų leista pažvelgti į pono Britteno kompozicijas. Galbūt tai ji šiuo metu monopolizavo visą medžiagą!

Ponas Brittenas prašo manęs perduoti Jums linkėjimus.

Nuoširdžiai Jūsų,
Rosamund Strode²¹

Benjamino Britteno asistentė, O.M., C.H.

P. S. Mes dar niekada nesiuntėme gramofono įrašų: ponas Brittenas mano, jog partitūrų studijavimo turėtų pakakti, ir jis, žinoma, negali aprūpinti įrašais visų, kurie to prašo. *The Decca Record Company* (9 Albert Embankment, London S. E. 1) turėtų suteikti reikiamą informaciją interesantams.

[Britteno-Pearso fondo archyvas]

21 Rosamund Strode (1927–2010) – B. Britteno asmeninė asistentė, dirbusi sekretorės, muzikos tvarkytojos ir perrašytojos darbą paskutinius dvylika B. Britteno gyvenimo metų. Vėliau ji rūpinosi jo muzikiniu palikimu.

16

1972 vasario 29

Miss Rosamund Strode
The Red House
Aldeburgh-on-Sea
Suffolk, IP15 5PZ
CU 9/75

Brangi panele Strode,

Ačiū už Jūsų vasario 15 d. laišką dėl pono A. Tauragio prašymo. Apgailestauju, kad ponas A. Tauragis vėl Jus gaišino. Tikėjau, kad jis su mumis susitiks spalio mėnesį, tačiau jam nepasirodžius pamaniau, jog tai jo daugiau nedomina. Dabar jam siunčiu E. W. White'o knygą ir rašau britų tarybai dėl kišeninės „Peterio Grimeso“ partitūros. Deja, pastaroji nebuvo tarp medžiagos, kurią siuntė praeitais metais. Jei jis dar kartą Jums rašytų, nukreipkite jį pas mane.

Tarp kitko, manydama, kad ponija Kovnatskaja²² monopolizavo visą medžiagą, esate teisi. Tikiuosi, ji ją grąžins.

Prašau perduoti didžiausius linkėjimus ponui Brittenui ir ponui Pearsui.

Nuoširdžiai Jūsų,
[parašas]
E. J. Fieldas

[Britteno-Pearso fondo archyvas]

Iš anglų kalbos vertė Edvardas Šumila

Iteikta 2014 07 21
Priimta 2014 10 30

LITERATŪRA

Bruveris, J. Adeodatas Tauragis (1936 08 30–2004 04 08). *Literatūra ir menas*, 2004 04 23.

Kovnatskaya, L. Notes on a Theme from Peter Grimes. *On Mahler and Britten – Essays in Honour of Donald Mitchell on His Seventeenth Birthday*. Ed. by Ph. Reed. Woodbridge, Rochester: Boydell & Brewer, 1995, p. 172–185.

Oliver, M. *Benjamin Britten*. London, New York: Phaidon, 2008.

Pėželis, A. „Komiše Oper“ gastroliavo su pasisekimu. *Literatūra ir menas*, 1959 12 12, p. 3.

Pėželis, A. Britenas: Muzika turi būti tik gera. *Literatūra ir menas*, 1963 05 04, p. 7.

22 Liudmila Grigorjevna Kovnatskaja (g. 1941) – rusų muzikologė, kuri irgi domėjosi B. Britteno kūryba ir 1974 m. išleido apie jį monografiją (žr.: Ковнацкая 1974).

- Rossinsky, A.; Vorontsova, E. Benjamin Britten in the music culture of the Soviet Union in the 1960s (to the 100th Anniversary of the Composer's Birth). *International Journal of Humanities and Social Science*, Vol. 3, No. 14 [Special Issue – July, 2013], p. 166–169.
- Tauragis, A. Bendžaminas Britenas. *Pergalė*, 1974, Nr. 5, p. 137–143.
- Vaitkūnas, S. Baltijos purlai Aldeburgh'e. *Tėvynės balsas*, 1965 05 06, p. 1.
- Varga, B. A. *From Boulanger to Stockhausen – Interviews and a Memoir*. Rochester: University of Rochester Press, 2013.
- White, E. W. *Benjamin Britten: His Life and Operas*. Berkeley, Los Angeles: University of California Press, 1970.
- Ковнацкая, Л. *Бенджамин Бриттен*. Москва: Советский композитор, 1974.
- Таурагис, А. *Бенджамин Бриттен (Очерк жизни и творчества)*. Москва: Музыка, 1965.
- Таурагис, А. Выдающийся мастер современности. *Советская музыка*, 1963, № 12, с. 113–118.
- Таурагис, А. Опера Б. Бриттена «Питер Граймс». *Из истории зарубежной музыки*. Москва: Музыка, 1971, с. 197–231.

Adeodatas Tauragis–Benjamin Britten: Correspondence and Studies

SUMMARY. Adeodatas Tauragis (1936–2004) was one of the most prominent and active Lithuanian musicologists in the second part of the 20th century. In the years 1959–1962 he studied in Moscow's Tchaikovsky Conservatory under the supervision of Roman Gruber – an important music historian of the day. This is where he took interest in the works of one of the most famous English composers – Benjamin Britten (1913–1976).

These years also collided with political climate changes: the 1960s are often described in as the “thaw” of the USSR. The General Secretary of the Communist Party Nikita Krushchev was looking for ideological grounds to prove the Soviet system to be superior to capitalism. Meanwhile, arts and science proved to be very useful in this case. That fostered a cultural exchange between East and West and led to the “British Music Festival” which was held in Moscow in 1962. It also became an opportunity for Tauragis (at that time – Pėželis), to meet Benjamin Britten in person.

The collection of letters in this publication represents the correspondence of Tauragis and Britten as well as related correspondence. The Britten-Pears Foundation archive holds 9 of the related documents – they are all in this publication. The Adeodatas Tauragis archive (private property) has 14 documents, however, some of them – 3 letters of Tauragis to Britten – are copies of the ones held in the Britten-Pears Foundation archive. From Tauragis' archive, only the letters that are relevant to the topic are presented in this publication.

KEYWORDS:
20th century music,
Benjamin Britten,
Adeodatas Tauragis,
correspondence.